

Tomáš Dianiška
294
STATEČNÝCH

PP

DIVADLO
POD PALMOVKOU

Jakub Albrecht a Tomáš Vardan

Tomáš Dianiška

294 STATEČNÝCH

Režie	TOMÁŠ DIANIŠKA
Dramaturgie	LADISLAV STÝBLO
Scéna a kostýmy	LENKA HOLLÁ
Hudba	MATEJ ŠTESKO

**Inscenace je historickými událostmi pouze inspirována.
Nezachycuje skutečné děje ani osoby.**

První premiéra sedmdesáté třetí divadelní sezony 2020/2021
Předpremiéra 26. června 2020 ve Velkém sále Divadla pod Palmovkou
Světová premiéra 18. září 2020 ve Velkém sále Divadla pod Palmovkou

Gabriela Mičová, Kateřina Hrdinová,
Jiří Panzner a Jakub Tvrdík

Barbora Kubátová a Ivana Wojtylová

OSOBY A OBSAZENÍ

JINDŘIŠKA NOVÁKOVÁ	KATEŘINA HRDINOVÁ
PANÍ NOVÁKOVÁ	GABRIELA MÍČOVÁ
AŘA MORAVEC	VOJTĚCH FÜLEP nebo DENIS ŠAFAŘÍK
TETA MORAVCOVÁ	IVANA WOJTYLOVÁ
JAN ZELENKA-HAJSKÝ	IVAN JIŘÍK
OLDŘICH VOSMÍK	PETR REIF
OTTO STRNAD	TOMÁŠ VARDAN
ZDENĚK VYSKOČIL	JAKUB ALBRECHT
KÁJA VRBAS	JAROSLAV BLAŽEK
PRVNÍ GESTAPÁK, ESESÁK, ŽÁK, MUČITEL aj.	JIŘÍ PANZNER
DRUHÝ GESTAPÁK, ESESÁK, ŽÁK, MUČITEL aj.	JAKUB TVRDIK nebo ONDŘEJ BAUER
REINHARD HEYDRICH	MARTIN NĚMEC
BARONESA, LADISLAV VANĚK, CECÍLIE ADAMOVÁ, DOKTORKA	BARBORA KUBÁTOVÁ nebo TEREZA DOČKALOVÁ
NOTÁŘ	JIŘÍ PANZNER
GOLEM	JAKUB ALBRECHT
DÍVKA S KOLEM	LUCIE DUCHÁČKOVÁ, SÁRA POSPÍŠILOVÁ, TEREZA MASAŘÍKOVÁ, BARBORA VÁGNEROVÁ
VOJÁCI	ČLENOVÉ UTP

Představení řídí VÁCLAV VOSTAREK

TOMÁŠ DIANIŠKA

AUTOR HRY A REŽISÉR

Kmenový autor, herec a režisér Divadla pod Palmovkou se narodil v Banské Bystrici. V devatenácti letech odešel ze Slovenska do Prahy, kde v roce 2008 absolvoval herectví na DAMU. Poté vstoupil jako herec do angažmá v Divadle F. X. Šaldy v Liberci, kde ztvárnil více než třicet rolí a stal se také spoluzakladatelem a organizátorem kulturní divadelní skupiny vystupující pod názvem Divadlo F. X. Kalby. Jako autor a režisér se podílel na libereckých inscenacích *Zvrhlá Margaret*, *Moje malá úchylka*, inscenaci *House of Love 2: Návrat hezkých hochů* uvedené v A studiu Rubín a na inscenacích *Googling and Fucking*, *Mickey Mouse je mrtvý*, *LSDown*, *Logo*, *Dianiška je Bůh*, *Atomová kočička* a *Burian*.

Od září 2014 je členem hereckého souboru Divadla pod Palmovkou. Z rolí: Roderigo (W. Shakespeare: *Othello*), Jamie Coogan (P. Quilter: *Celebrity*), Partenau (J. Littell, D. Majling: *Laskavé bohyně*), Don Alonzo (Molière: *Don Juan*), Ondřej Třasorítka (W. Shakespeare: *Večer tříkrálový*), Will (M. Norman, T. Stoppard, L. Hall: *Zamilovaný Shakespeare*), Mistress Overdone (W. Shakespeare: *Něco za něco*), Homunkulus a další (J. W. Goethe: *Faust*), Tomáš Zeus (M. Lang: *Happy Chicken*), Lucentio (W. Shakespeare: *Zkrocení zlé ženy*) aj.

Ve Studiu PALM OFF, na studiové scéně Divadla pod Palmovkou, byly uvedeny Dianiškovy autorské inscenace *1000 věcí, co mě serou* (divadelní adaptace stejnojmenného blogu), *Mlčení bobříků*, *Jak sbalit ženu 2.0* (divadelní adaptace stejnojmenné knihy T. Baránka), *Pusťte Donnu k maturitě!* (přeneseno pro velký zájem diváků na Velkou scénou Divadla pod Palmovkou), *Poslední důvod, proč se nezabít* (divadelní adaptace stejnojmenného blogu), *Bezruký Frantík* (napsáno s I. Orozovičem; přeneseno pro velký zájem

diváků na Velkou scénu Divadla pod Palmovkou) a *Žena filmového kritika* (napsáno spolu s P. Cífkou). Inscenace *294 statečných*, *Encyklopedie akčního filmu* a *Noc zlomených nehtů* Tomáš Dianiška již autorsky a režijně připravil přímo pro Velkou scénu Divadla pod Palmovkou. S výjimkou tří posledně jmenovaných Tomáš Dianiška ve všech zmíněných inscenacích svých her také hrál a hraje.

Vedle domovského Divadla pod Palmovkou Dianiška spolupracoval nebo spolupracuje jako autor, herec a režisér s několika pražskými scénami, mj. s MeetFactory, Divadlem Letí, s A studiem Rubín, divadelní společností Masopust, Chemickým divadlem, Divadlem X10 aj. Jako režisér působil mj. v Komorní scéně Aréna v Ostravě (V. Klimáček: *Komiks*), v ostravském Divadle Petra Bezruče (T. Dianiška: *Transky, body, vteřiny*, T. Dianiška: *Špinarka*), v Losers Cirque Company (L. Veverková, K. Šedá: *Národní sbírka zlovyků*) nebo v pražském Činoherním klubu (T. Dianiška: *Zakleté dámy*) aj.

Dianiškových autorský počín *Mlčení bobříků* získal nominaci v rámci Cen české divadelní kritiky 2016. Ve stejné anketě získal Tomáš Dianiška ocenění Talent roku. V rámci Cen české divadelní kritiky Tomáš Dianiška uspěl také v roce 2019: Inscenace *Transky, body, vteřiny* uvedená ostravským Divadlem Petra Bezruče, kterou Tomáš Dianiška napsal a režisoval, získala ocenění jako nejlepší inscenace roku a nejlepší česká hra roku. Na nejlepší českou hru roku byl ve stejném roce nominován také *Bezruký Frantík*. V roce 2020 získal Tomáš Dianiška za hru *294 statečných* cenu za nejlepší poprvé uvedenou českou hru a stejné ocenění získal také v roce 2021 za hru *Špinarka* uvedenou Divadlem Petra Bezruče. V roce 2023 Tomáš Dianiška režisoval celovečerní film *Lítá v tom*, pro který napsal také scénář.

294 STATEČNÝCH

Když v noci 28. prosince 1941 odstartoval z letiště Tangmere v jihoanglickém Sussexu letoun Halifax Mk. II s patnácti muži na palubě, jen málokdo tušil, že právě začala jedna z největších, nejúspěšnějších, ale v jistém smyslu také nejkontroverznějších akcí evropského protiněmeckého odboje během druhé světové války. Na palubě letounu se totiž vedle posádky nacházelo také 7 speciálně vycvičených parašutistů, vojáků československé exilové armády ze skupin Silver A, Silver B a Anthropoid se zvláštními úkoly, které měli plnit na území nacisty zřízeného protektorátu Čechy a Morava (německy Protektorat Böhmen und Mähren). Činy těchto mužů a jejich podporovatelů z řad českého protinacistického odboje se právem staly předmětem obdivu, ale také součástí mnoha legend, spekulací a sporů. Kvůli množství stále existujících „bílých míst“ a fám – i vzhledem k dlouholeté snaze komunistických historiků činy parašutistů a nekomunistického protinacistického odboje umenšit – přezívají mnohé legendy, kontroverze a dohady spojené s operací Anthropoid vlastně dodnes. Jedno je přitom nesporné: Splnění úkolů, které byly parašutistům uloženy československou exilovou vládou v Londýně, patří k vůbec nejúspěšnějším akcím protinacistického odboje v Evropě během druhé světové války. Nikdy předtím ani potom se v žádné okupované zemi nepodařilo vykonat čin s takovým vlivem na budoucnost, jako tomu bylo právě v tomto případě.

Protentokrát protektorát

Situace v nacisty okupovaném protektorátu (zahrnoval české a moravské území tzv. druhé republiky – tedy torzo Československa okleštěné po mnichovském diktátu o pohraniční území) byla v roce 1942 plná paradoxů. Na jednu stranu zde zřetelně existovala snaha nacistů udržet v tomto významném evropském průmyslovém centru pověstný „klid na práci“ a vynutit si jakousi otrockou loajalitu. Na straně druhé se ani protektorátu nevyhýbaly tragické důsledky nacistické ideologie (např. norimberské rasové zákony byly v protektorátu aplikovány od června 1939) se vším hrůzným, co k tomu patřilo. Součástí Hitlerem ustanoveného protektorátu Čechy a Morava sice měla

být určitá autonomie českých zemí (nikdy nenaplněná), existoval také slib „ochrany“ kulturního vývoje českého národa v rámci německé Říše, realita však byla úplně jiná: po válce měli být obyvatelé českých zemí dílem plně asimilováni do německého národa, dílem zotročeni, sterilizováni a deportováni mimo německý evropský prostor, dílem měli být vyhlazeni. Tak o budoucnosti protektorátního obyvatelstva českého původu uvažoval v říjnu 1941 zastupující říšský protektor a prakticky neomezený pán protektorátu Čechy a Morava, Reinhard Heydrich (1904–1942).

České země však v prvních letech existence protektorátu nebyly vystaveny pouze nacistickým zrůdnostem a nebezpečím vyplývajícím z okupace. Díky německým (a jak je dnes prakticky zapomenuto, také sovětským) vojenským zakázkám tehdy zaznamenal protektorát také zlepšení hospodářské situace. Zavedení pracovní povinnosti navíc vymýtilo nezaměstnanost, která byla vleklým problémem první i druhé Československé republiky. Nemělo by se zapomínat, že i nacisté patřili do proudu socialistických hnutí, byť antimarxistických a národních, a jako takoví budili v prvních letech protektorátu u některých lidí, zvláště pak dělníků, určité sympatie.

Prvním říšským protektorem (v původním slova smyslu ochráncem, ve skutečnosti jakýmsi místodržícím okupovaného území) byl dne 18. března 1939 jmenován Konstantin von Neurath (1873–1956). Tento příslušník staré německé šlechty, diplomat a ministr zahraničí někdejší Výmarské republiky – a zároveň přesvědčený nacista – svědomitě plnil Hitlerovy příkazy, přitom však projevoval i občasnou benevolenci a umírněnost. Mnohem fanatictější zastáncem tvrdého postupu proti české straně však byl von Neurathův zástupce, státní tajemník K. H. Frank (1898–1946). Tento původem sudetský Němec z Karlových Varů a bývalý knihkupec z Lokte, fanatic a radikální nacista byl právem považován za velmi nebezpečného „zlého muže“ okupační správy. Českou protiváhou oběma hlavním představitelům okupační moci byl od dubna 1939 do září 1941 předseda protektorátní vlády, bývalý legionář a generál československé armády Alois Eliáš (1890–1942), který v prvních měsících existence protektorátu udržoval kontakt s československou exilovou vládou v Londýně, urputně v rámci možností hájil české zájmy a hrál i důležitou roli v domácím odboji. Státním prezidentem protektorátu Čechy a Morava, jak byla tehdy tato funkce označována, byl někdejší předseda ústavního soudu, překladatel a básník Emil Hácha (1872–1945). Háchovi, nesnadno hodnotitelné postavě českých dějin, se navzdory pokročilému věku, podlomenému zdraví a nesmírně těžké situaci, do které se české země dostaly zvláště po okupaci v březnu 1939, podařilo v některých případech u Němců vyjednat sice malé, ale důležité ústupky. Dění v prvních

měsících a letech existence protektorátu tak trochu připomínalo hru na kočku a myš: Obyvatelé protektorátu na jedné straně zásobovali německou armádu špičkovými výrobky a podíleli se tak na německých vítězstvích na Západě, na druhé straně ale z protektorátu odešly tisíce mužů, kteří se aktivně zúčastnili boje proti Němcům; další tisíce českých obyvatel se zapojily do domácího protinacistického odboje.

Protinacistický odboj se začal na území protektorátu organizovat bezprostředně po německé okupaci Čech a Moravy (15. března 1939), která byla jednoznačným porušením ustanovení mnichovské dohody. Zároveň se 21. března 1939 v Londýně ustanovila československá exilová vláda v čele s prezidentem Edvardem Benešem, jejímž primárním cílem bylo poválečné obnovení Československa nejen v podobě před březnovou okupací, ale v jeho předmnichovských hranicích. Okamžitě po Benešově odletu z Československa (22. října 1938) začala intenzivní komunikace s Benešovými domácími příznivci, spolupracovníky a informátory, po vzniku protektorátu však samozřejmě nabyla na strategické důležitosti. Probíhala prostřednictvím kurýrů, později za využití rozhlasu (mj. propagandistického vysílání BBC, jehož součástí byly i šifrované zprávy) a také prostřednictvím vysílaček, později dopravovaných na území protektorátu parašutistickými výsadky. První pokus o výsadek československého vojáka na protektorátní území se uskutečnil 16. dubna 1941. Během války bylo do protektorátu vysláno 36 skupin o celkem 99 vojácích (konce války se dožilo 49 parašutistů). Jen v období od března 1939 do října 1941 si domácí odboj s Londýnem vyměnil na 20 000 vzkazů a zpráv.

Přestože se gestapu podařilo již v roce 1939 infiltrovat do početně největší domácí odbojové organizace Obrana národa a těžce ji poškodit, nedařilo se německým okupantům odboj zcela zadusit. Ani rozsáhlé represivní akce, jako byla např. akce Albrecht der erste (Albrecht I.) v září 1939, během které došlo k zatýkání elity českého národa s cílem zdecimovat domácí inteligenci (akce přitom byla zaměřena také proti Židům a představuje důležitou část první etapy tzv. řešení židovské otázky v protektorátu), domácí odboj zcela neumlčely. Skutečnou náladu a odhodlanost obyvatelstva tak okupantům ukázaly mj. masové akce k výročí vzniku Československa 28. října 1939, jasně deklarující odpor proti nacistům, a pohřeb studenta Jana Opletala 16. listopadu 1939, které přiváděly Hitlera k zuřivosti.

Po německém útoku na Sovětský svaz (22. června 1941) se výkon zbrojního průmyslu a zásobování armády z okupovaných území staly pro Němce klíčovými. Tlak okupantů se proto značně zvýšil, stejně jako narostly nacistické represe mající donutit obyvatelstvo k loajalitě a poslušnosti. Výsledky ale pro okupanty nebyly příliš

Denis Šafařík, Tomáš Vardan.
Jakub Albrecht a Ivan Jirík

Denis Šafařík

uspokojivé: Situace v protektorátu Čechy a Morava byla i navzdory zavedeným opatřením hodnocena gestapem i protektorátní správou jako kritická. Docházelo k velkému nárůstu systematických sabotáží a ke zpomalování výroby (oboje bylo mj. zapříčiněno i aktivací komunistického odboje), narostl počet protinacistických letáků i jiných tiskovin a množily se různé diverzní akce. V září 1941 byl proto dosavadní říšský protektor Konstantin von Neurath poslán Hitlerem na „zdravotní dovolenou“ a novým – oficiálně pouze zastupujícím – protektorem byl jmenován „třetí muž třetí říše“ a symbol nacistického teroru Reinhard Heydrich. Pro domácí odboj i londýnskou exilovou vládu to byla mimořádně špatná zpráva.

Heydrich přiletěl do Prahy 27. září 1941 a prakticky okamžitě zahájil tvrdý a energický postup proti domácímu odboji. Jeho cílem byla úplná pacifikace českého prostoru a zotročení jeho obyvatel. Pokud do té doby snad někdo věřil, že je za určitých podmínek možné s okupanty vyjít, musel s příchodem Heydricha pochopit, že šlo o nebezpečné iluze.

Na svátek svatého Václava, pouhý den po přiletu do Prahy, vyhlásil zastupující říšský protektor stanné právo neboli civilní výjimečný stav, který umožňoval odsuzovat obviněné ve zrychleném procesu (tedy bez reálné možnosti obhajoby) u nově ustanovených lidových soudů a ukládat zpřísněné tresty. Začalo masové zatýkání, věznění a popravy představitelů domácího odboje i českých elit – organizovaný teror, jaký české země doposud nepoznaly. Jednou z prvních obětí byl předseda protektorátní vlády Alois Eliáš, který byl odsouzen k trestu smrti (poprava byla vykonána až po Heydrichově smrti). Dne 29. září 1941 vydal Heydrich nařízení, aby všechny osoby odsouzené stannými soudy byly deportovány do koncentračního tábora v Mauthausenu – a již 11. října hrdě informoval Hitlera, že bylo zatčeno asi 5 000 lidí zapojených do odbojové činnosti. Téhož dne byla zrušena organizace Sokol a její majetek byl zkonfiskován. Dne 24. listopadu 1941 byli dopraveni do Terezína na Heydrichův příkaz první Židé, kteří sem byli postupně sváženi z celého území protektorátu; od 10. června 1942 do konce války bylo téměř 87 000 terezínských vězňů deportováno do německých vyhlazovacích táborů (válku jich přežilo pouze 3 097). Podobně jako předtím von Neurath však také Heydrich ukázal jistou ochotu naslouchat potřebám a požadavkům především českých dělníků, které Říše nyní potřebovala pro své válečné úsilí: Různá Heydrichem zavedená sociální opatření v jejich prospěch, jako např. rekreace ve státem zřizovaných letoviscích, měla za následek loajalitu mnoha z nich.

Heydrichův razantní postup vůči odboji a metoda cukru a biče, kterou mistrovsky ovládal, umlčely v podstatě jakýkoliv odpor. Vláda a prezident Hácha se po zatčení ministerského předsedy Aloise Eliáše dali tvář v tvář novému nebezpečí téměř úplně do služeb okupantům. Stanné právo v protektorátu skončilo až 20. ledna 1942. (Téhož dne se na Heydrichův popud konala konference ve Wannsee, kde bylo pod jeho taktovkou koordinováno a definováno tzv. konečné řešení židovské otázky.) Zdálo se, že Heydrich dostal protektorát Čechy a Morava zcela pod kontrolu.

Anthropoid

Benešovo postavení v londýnském exilu se Heydrichovým úspěšným tažením proti domácímu odboji velmi ztížilo: Spojencům se mohlo právem zdát, že jeho snahy o obnovu samostatného státu a anulování mnichovské dohody domácí obyvatelstvo nijak zvlášť nepodporuje, že aktivně nevystupuje proti okupaci, ale že je naopak v Říši v podstatě spokojen. Po vypuknutí války Německa se Sovětským svazem se navíc vystupňoval tlak Britů i Sovětů na rozmnožení sabotážních akcí v protektorátu: akce domácího odboje měly pomoci zpomalit rychlý postup Němců na východní frontě. Po Heydrichových zásazích však bylo zřejmé, že domácí odboj žádné významné akce provést nemůže. Benešovy snahy o zrušení mnichovské dohody a uznání Československa za plnohodnotnou součást koalice protinacistických Spojenců se tím ocitly v kritickém ohrožení.

Představitelé československého exilu se proto rozhodli vykonat na území protektorátu exemplární čin, kterým by zasadili nacistům citelnou ránu a jednoznačně demonstrovali protiněmecký postoj obyvatel protektorátu. Šéf československého vojenského zpravodajství František Moravec (1895–1966) připravil plán na zabití některého z čelných představitelů protektorátní správy, který měl být aktem odplaty za rozpoutaný teror. Záhy byl jako cíl určen nejvyšší protektorátní představitel, Reinhard Heydrich. Jednalo se o bezesporu obtížný, nesnadno splnitelný a velmi ambiciózní plán. V případě úspěchu se jím mělo dát najevo, že žádný nacističtí neunikne spravedlnosti, ať jde o kohokoliv, a že odplata za nacistické zločiny bude tvrdá a nemilosrdná. Čin přitom měla symbolicky vykonat dvojice výsadkářů vybraných z vojáků československé zahraniční armády ve Velké Británii a reprezentujících oba největší slovanské národy bývalého Československa, tedy Čechy a Slováky.

Výsadek tvořený dvojicí, která měla atentát na Heydricha provést, dostal krycí jméno Anthropoid. Jako jeho členové byli vybráni dva příslušníci československé armády

ve Velké Británii, kteří získali bojové zkušenosti při bojích ve Francii: tehdy devětatvacetiletý rotmistr Josef Gabčík (1912–1942) pocházející ze slovenské obce Poluvsie u Žiliny (stojí za zmínku, že odmítal na protest proti existenci fašistického Slovenského štátu mluvit slovensky, hovořil skvělou češtinou i slušnou angličtinou a používal zásadně českou variantu svého křestního jména „Josef“ namísto slovenského „Jozef“) a téměř stejně starý rotný Karel Svoboda (1912–1982) pocházející ze středočeského Slaného. Přípravy na mimořádně náročný úkol začaly v poněkud improvizovaných podmínkách 3. října 1941 ve spolupráci s britskou SOE (Special Operation Executive – Útvar speciálních operací). Spočívaly ve zdokonalovacím nácviku seskoku padákem z letadla ve dne a v noci. Kvůli zranění Karla Svobody, které si způsobil během jednoho z cvičných seskoků, však na Gabčíkovu přímělu došlo k jeho nahrazení tehdy osmadvacetiletým rotmistrem Janem Kubišem (1913–1942) pocházejícím z Dolních Vilémovic u Třebíče, Gabčíkovým blízkým přítelem. Seskok parašutistů na území protektorátu byl původně plánován na některou z nocí mezi 7. – 10. říjnem, musel však být odložen: Již tak špatná situace v protektorátu se v té době znovu prudce zhoršila, když byla gestapem odhalena ilegální vysílačka v Praze–Jinonicích, zlikvidováno téměř celé vedení zastřešující odbojové organizace ÚVOD a zatčena velká část organizace Petiční výbor „Věrní zůstaneme“. Bylo proto rozhodnuto, že nejprve bude vyslána skupina s krycím názvem Silver, jejímž hlavním úkolem bude obnovení rádiového spojení do (a samozřejmě také z) protektorátu. Tyto skupiny byly nakonec dvě, označené písmeny „A“ a „B“. Pokusy o jejich seskok však skončily neúspěchem a nakonec byly skupiny Silver A a Silver B vysazeny až společně se skupinou Anthropoid.

Noc před seskokem do protektorátu obdrželi oba parašutisté falešné protektorátní doklady – Josef Gabčík na jméno Zdeněk Vyskočil a Jan Kubiš na jméno Otto Strnad (pod těmito jmény vystupují skutečným Gabčíkem a Kubišem volně inspirované postavy i ve hře *294 statečných*). Zřejmě jim také byly předány kontaktní adresy (nebo adresa) na odbojáře v místě seskoku, kterým mělo být Rokycansko. Podle některých pramenů se oba parašutisté setkali i s prezidentem Benešem (který se však k plánu vykonat atentát na Heydricha po válce nikdy otevřeně nepřihlásil – zřejmě z obav, že tato akce nebude kvůli nacistické odplatě následující po jejím vykonání vnímána českou veřejností pozitivně).

Doma...

Dvě hodiny před půlnocí 28. prosince 1941 přeletěl britský letoun Halifax ze 138. perutě RAF – řízený pilotem Ronaldem C. Hockeyem s parašutisty Alfrédem Bartošem (velitel skupiny Silver A), Josefem Valčíkem (zástupce velitele skupiny Silver A), Jiřím Potůčkem (šifrant a radista skupiny Silver A), Janem Zemkem (člen skupiny Silver B), Vladimírem Škachou (člen skupiny Silver B) a členy skupiny Anthropoid Josefem Gabčíkem a Janem Kubišem – lamanšský průliv i německé území a dostal se nad protektorát Čechy a Morava. Skutečnost, že většina orientačních bodů na zemi byla zasněžena, posádce letounu velmi ztížila orientaci, a díky tomu došlo k záměně Plzně za Prahu. Skupina Anthropoid tak namísto toho, aby byla vysazena východně od Plzně, seskočila dne 29. prosince 1942 ve 2:24 ráno u obce Nehvizdy východně od Prahy. Skupina Silver A seskočila o něco později u Senic a Silver B u Kasaliček.

Josef Gabčík si při seskoku na zmrzlé pole poranil palec a hlezenní kloub na levé noze a měl problémy s chůzí. Spolu s Janem Kubišem proto strávili svou první noc v okupované vlasti ukryti v boudě na nářadí nehvizdského zahradníka Antonína Sedláčka. Díky informacím nehvizdského faráře Františka Samka parašutisté ráno zjistili, že se nacházejí mimo oblast určení i kontaktní adresy odbojářů. Odjeli proto vlakem do Rokycan, kde kontaktovali Václava Stehlíka. Ten zajistil ošetření Gabčíkovy nohy dr. Čápem a poté oba vojáci odjeli do Plzně k Václavu Královi, členu odbojové organizace ÚVOD, který jim poskytl úkryt na řadu dní a pomohl oběma zajistit nové falešné doklady a pracovní knížky, bez kterých by se vystavovali riziku odhalení. Postupně parašutisté získali zázemí také u dalších plzeňských rodin, mj. Bejblových. Právě policista Jan Bejbl zřejmě propojil skupinu Anthropoid s jejich klíčovým spolupracovníkem Janem Zelenkou (krycím jménem Hajský).

Tento člen odbojové organizace Říjen, která byla součástí odbojové organizace Jindra, řídicí učitel a nadšený Sokol, se stal pro parašutisty doslova nepostradatelným: Poskytoval a organizoval pro ně všestranný servis, zajišťoval úkryty a potraviny, pomáhal jim navazovat kontakty s dalšími odbojáři atd. Podařilo se mu ve spolupráci s odbojáři z organizace Jindra vytvořit velmi kvalitní, rozsáhlou a výkonnou síť složenou především ze členů Sokola, která se zásadním způsobem podílela na úspěchu Gabčíkovy a Kubišovy akce. Masem např. parašutisty (i odboj) ilegálně zásobovali libeňský řezník Bohumil Vosmík a jeho syn Oldřich. Po atentátu na Heydricha byli oba zatčeni a oba se nesmírně statečně bránili: Bohumil holýma rukama a Oldřich se zbraní v ruce; zbraně byly nalezeny i v jejich bytě a celá rodina byla popravena na Kobyliské

střelnici. Parašutistům poskytovaly úkryt nebo jinou pomoc další desítky lidí. Mnoho z nich je dnes (i v důsledku komunistické propagandy, která se snažila význam odboje napojeného na Londýn marginalizovat) veřejností neprávem zapomenuto. Mezi osoby a jejich rodiny aktivně napomáhající parašutistům patřili mj. Antonín Oktábec, František Hejl, Jaroslav Piskáček, Oldřich Frolík, Josef Jeřábek, herečka Anna Letenská a její manžel Vladislav Čaloun, František Jarolímek, MUDr. Bedřich Lyčka, Vladimír Petřek, Jaroslav Piskáček nebo Jaroslav Smrž; dále Alois, Marie (řečená „teta“) a Vlastimil (At'a) Moravcovi, jejichž byt byl dokonce jakýmsi ústředním místem pro setkávání a koordinaci parašutistů snad všech výsadek; Alois, Marie a Jindřiška Novákoví, rodina Fafkova, Khodlova, Strnadova, Svatošova, Růtova, Slavičková, Loudova a mnohé další. Většina z nich zaplatila za pomoc parašutistům svým životem. Bez takto široké, výborně zorganizované a odhodlané pomoci odboje by se však parašutisté v okupované zemi vůbec nemohli obejít – ukázalo se totiž, že představy exilových politiků a vojáků o poměrech v protektorátu byly značně naivní a že situace je mnohem náročnější a horší, než jak se v Londýně zdálo.

Podle všeho byl Zelenka-Hajský prvním z členů domácího odboje, který byl zasvěcen do plánu parašutistů zabít Heydricha (tento okruh byl z taktických důvodů velice úzký a nepatřila do něj zřejmě ani většina parašutistů z jiných skupin). Plán na zabití „kata českého národa“, jak se Heydrichovi plným právem přezdívalo, prý přijal s nadšením. Gabčík s Kubišem se za vydatné pomoci Zelenky-Hajského pokoušeli získat o Heydrichovi co nejvíce informací. V protektorátní realitě to nebylo nic snadného (území Čech a Moravy patřilo k nejdůkladněji střeženým územím okupovaným Němci s největší koncentrací německých ozbrojených složek; navíc v protektorátě žilo asi 250 tisíc Němců, z nichž velká část pohlížela na Čechy s nedůvěrou). Celých 22 dní po vysazení Anthropoidu do protektorátu ještě navíc platilo stanné právo, které zotročovalo kontroly a značně omezovalo pohyb osob. Heydrich byl také několikrát na cestách mimo Prahu – odlétal poměrně často do Berlína i na další místa.

Parašutisté byli navíc od plánu na zabití Heydricha na čas odvedeni také úkolem jiným, když se zapojili spolu s parašutisty z ostatních výsadek do operace Canonbury. Jejím cílem měla být navigace spojeneckých letadel během náletu na plzeňskou Škodovku (druhou největší zbrojařskou továrnu v Říši – hned po Kruppových závodech v Essenu); akce však nakonec skončila neúspěchem. Mladí temperamentní vojáci ovšem svůj čas v protektorátu využívali i jinak: Během měsíců příprav na atentát navázali několik přátelských i milostných známostí se ženami a dívkami, z nichž přinejmenším dvě

Ivan Jířík, Kateřina Hrdinová,
Barbora Kubátová a Jaroslav Blažek

Ivan Jířík a Gabriela Mičová

byly vážné. Josef Gabčík navázal poměr s Annou Malinovou (zároveň však byl údajně zasnoubený s Liběnou Fařkovou, u jejichž rodičů se parašutisté nějakou dobu ukrývali) a Jan Kubiš s Marií Kovárníkovou, která s ním (podle zprávy velitele vyšetřovací skupiny atentátu na Heydricha Heinze Pannwitz z roku 1942) otěhotněla; téhotenství bylo ukončeno. Obě ženy byly na podzim 1942 popraveny v Mauthausenu. Gabčík s Kubišem připravili několik plánů, jak Heydricha zabít. Za pomoci Zelenky-Hajského vytvořili síť informátorů (mj. do ní zapojili také Františka Šafaříka zaměstnaného v hospodářské správě Pražského hradu), která jim poskytovala informace o Heydrichových zvycích a obvyklé podobě jeho pracovních dní. Plány parašutistů však vzbudily podezření u odbojářů, kteří do nich nebyli zasvěceni: Členům odboje nemohlo uniknout, že chystají něco závažného s dalekosáhlými dopady. Mezi parašutisty a odbojem zřejmě došlo k jistým neshodám, protože někteří představitelé odboje se právem obávali represí, které by mohla jakákoliv velká akce parašutistů podníti. Vedoucí organizace Jindra Ladislav Vaněk (1906–1993) dokonce prostřednictvím vysíláky žádal londýnskou vládu, aby chystanou akci odvolala nebo zvolila jiný cíl, jednoznačné odpovědi z Londýna se mu však nedostalo. (Jedná se o poněkud kontroverzní osobu – legendárního hrdinu sokolského odboje, který však poté, kdy byl zatčen gestapem, rozkryl síť organizace Jindra a jmenoval řadu osob pomáhajících odboji. Jako konfident byl poté nasazován do cel svých někdejších odbojářských spolupracovníků. Během Pražského povstání se postavil do čela revoluční správy Petschkova paláce a svévolně vydal nacistické vězně sovětské NKVD. Po válce spolupracoval s StB pod krycím jménem Horník a udržoval kontakt s bývalými gestapáky.)

Navzdory úsilí Gabčíka a Kubiše se dlouho nedařilo najít způsob, jak atentát provést: Heydrich byl nevyzpytatelný a navíc jen výjimečně opouštěl místa, kde bylo množství vojáků, což atentát znemožňovalo. Po Velikonočích 1942 však oběma atentátníkům nevědomky napomohl, když se odstěhoval za svou rodinou na zámek v Panenských Břežanech vzdálený asi 14 km severně od Prahy. Původní plán zabít Heydricha v okolí zámku v Panenských Břežanech ale vzal rovněž za své, když zde byly nečekaně posíleny vojenské hlídky. Ty následně začaly ve spolupráci s četníky střežit i příjezdovou cestu z Panenských Břežan na hranice Prahy.

Po novém pečlivém průzkumu cesty, po které Heydrich denně jezdil do svého úřadu na Hradě nebo za dalšími povinnostmi, byla jako nové a v podstatě ideální místo atentátu zvolena ostře pravotočivá a svažitá zatáčka mezi Kirchmayerovou (dnes Zenklovou) ulicí a ulicí V Hodkovičkách (ve své tehdejší podobě dnes tato zatáčka již

neexistuje). Zde již silnice vojáky ani četníky střežena nebyla a plánu parašutistů nahrávala i skutečnost, že Heydrich jezdil obvykle (v rozporu s předpisy, které sám vydal) bez vojenského doprovodu a za dobrého počasí v jím oblíbeném kabrioletu značky Mercedes bez nařízeného pancéřování. Dával tak najevo, jak pohrdá českými „podlidmi“, kteří se podle jeho mínění na nic nezmůžou. Na Heydrichovu pýchu a aroganci však spoléhali i Gabčík s Kubišem – a jak ukázaly další události, odhadli cíl svého útoku správně.

Smrt netvora

Reinhard Heydrich byl v té době na mocenském vrcholu. V březnu 1942 oslavil tento strůjce židovské genocidy, jehož děsivé plány a rozhodnutí stály životy milionů lidí (jinak též skvělý houslista a syn hudebního skladatele, výborný šermíř i sportovec, obstojný znalec českých dějin, obdivovatel Albrechta z Valdštejna a nadšený letec), své 38. narozeniny. Ve své hlavní funkci šéfa říšské policie – velel všem říšským policejním složkám – a generála SS sice oficiálně podléhal druhému nejmočnějšímu muži třetí říše Heinrichu Himmlerovi, všeobecně se ale mělo za to, že je krkem, který Himmlerovou hlavou hýbá. V protektorátu pak byl Heydrich téměř svrchovaným pánem, jenž podléhal pouze Hitlerovi. Jeho úspěchy při potlačování odboje v protektorátu a pacifikaci Čech a Moravy byly nesporné, stejně jako jeho zásadní podíl na „konečném řešení židovské otázky“, kterému významně pomohl na svět (jeho křestní jméno nesla nikoliv náhodou akce Reinhard – systematické vyhlazování Židů v koncentračních a vyhlazovacích táborech v obsazeném Polsku a Pobaltí, které začalo na jaře 1942). Spekulovalo se dokonce, že Hitlerovým případným nástupcem by byl právě on – jeden z nejvýkonnějších a nejchytřejších mužů nacistického Německa, člověk zcela oddaný nacistické ideologii a schopný čehokoliv, co považoval za prospěšné pro nacismus a pro Říši; „smrtihlav“, který byl v mnoha ohledech (včetně fyzických) skutečným symbolem a vzorem esesmana a příslušníka nacistické vládnoucí vrstvy, jež na světových bojištích doposud neutrpěla žádnou citelnou porážku.

Ráno 27. května 1942, den před narozeninami Edvarda Beneše, bylo v Praze zataženo. Heydrich se připravoval na důležitou cestu za Hitlerem. Na odjezdu jej sice zdržel syn, který mu chtěl cosi ukázat v zámeckém parku, ale kolem desáté hodiny si Heydrich sedl na přední sedadlo vedle svého řidiče SS-oberstabsführera Johannese Kleina (zprávy o tom, zda Heydrich seděl vedle řidiče na předním sedadle nebo na sedadle zadním, se různí) a bez dalšího vojenského doprovodu vyrazil z Panenských Břežan na svoji poslední cestu. Josef Gabčík a Jan Kubiš se v tu samou dobu chystali v zatažce

tehdejší Kirchmayerovy ulice provést čin, který během pouhých dvaceti sekund navždy změnil osudy mnohých.

Parašutisté odložili vypůjčená kola, jedno dámské a druhé pánské, na kterých přijeli, a zaujali domluvená a pečlivě vyhlédnutá místa v zatáčce, které se bude později říkat „Heydrichova“ (a kde byl v roce 2009 parašutistům postaven pomník). V 10:35 vjel Heydrichův osamělý černý Mercedes s poznávací značkou SS-3 do ostré kobyliské zatáčky, kde musel řidič Johannes Klein zpomalit. V tutéž chvíli odhodil Josef Gabčík, stojící na samém okraji chodníku, baloňák, který měl do té doby přehozený přes ruku, a namířil proti Heydrichovi svůj samopal STEN Mk II. Ze vzdálenosti přibližně 120 cm nemohl Gabčík Heydrichovu hlavu minout, ze zbraně však žádný výstřel nevyšel (dodnes je tato skutečnost předmětem spekulací; nejpravděpodobnější verze je ta, že se ve zbrani zasekl náboj). Řidič Klein prý vykřikl „Pozor, atentátníci!“, přidal přesně podle předpisů plyn a pokoušel se z místa útoku co nejrychleji ujet. Heydrich však přikázal zastavit a v touze atentátníka osobně ztrestat se pokusil vyjmout z pouzdra pistolí. Heydrichův vůz, který byl tou dobou již téměř mimo nebezpečí, začal tedy na Heydrichův rozkaz zastavovat – čehož pohotově využil Jan Kubiš ukrytý za betonovým sloupem elektrického osvětlení. Doběhl Heydrichův vůz a hodil směrem k němu bombu – jednalo se o upravený britský protitankový granát obsahující značné množství plastické trhaviny. Bomba dopadla nedaleko zadního kola, těžký Mercedes mírně nadzvedla, zdemolovala jeho jednu stranu, vyvrátila zadní dveře a roztrhala zadní pneumatiku. Část karosérie po výbuchu pronikla sedadlem do Heydrichových zad a vážně jej zranila.

Tlaková vlna výbuchu vysklila okna tramvaje, která právě dojížděla na tramvajovou zastávku. Někteří cestující byli lehce zraněni. Klein se pokoušel po obou atentátnících střílet ze své pistole, ta ale zřejmě vinou špatně zasunutého zásobníku nereagovala. Parašutisté utíkali směrem ke svým kolům a stříleli přitom po Kleinovi a Heydrichovi z pistolí. Žádná jejich střela ale netrefila cíl. Jan Kubiš, který byl zraněn na oku a na tváři (pravděpodobně střepem skla z tramvaje nebo kusem karosérie z Heydrichova vozu), se pokoušel proskočit mezi vlečným a tažným vozem tramvaje a utéct. Cestu mu ale zastoupil český četník, proto Kubiš běžel k místu, kde si před atentátem odložil pánské kolo. Kubiš několika výstřely do vzduchu zahnal horlivého cestujícího z tramvaje, který jej pronásledoval, a ujel na kole směrem do Libně.

Gabčík mezitím odhodil nefunkční samopal a pokoušel se dostat ke svému kolu, cestu mu ale zastoupilo několik cestujících z tramvaje. Proto utekl pronásledován fyzicky zdatným Heydrichovým řidičem Kleinem, jemuž se ale stále nedařilo střílet

z pistole. Gabčík se pokoušel pronásledovatele setřást tím, že vběhl do řeznického krámků Františka Braunera, ze kterého doufal vyběhnout zadním východem a tím pronásledovatele setřást. Obchod ale zadní východ neměl a vystrašený Brauner navíc na Gabčíkovu přítomnost v obchodě Kleina upozornil. Gabčíkovi se však podařilo z pasti uniknout a postřelil Kleina dvěma výstřely do nohy. Během neuvěřitelně krátkého času se poté dostal do úkrytu v bytě rodiny Svatošových v Melantrichově ulici.

Silně krvácející Kubiš zanechal své panské kolo (získal jej od Sokola a odbojáře Jaroslava Smrže; toto kolo se do dnešních dnů nedochovalo) u někdejší libeňské prodejny Baťa (nyní drogerie Teta nedaleko dnešního Divadla pod Palmovkou) vzdálené asi 3 km od místa atentátu. Se zakrytým obličejem poté odběhl do nedalekého bytu odbojářské rodiny Novákových v dnešní ulici Novákových. Z obavy, aby zakrvácené kolo nepřipoutalo pozornost policie, poslala Marie Nováková svou tehdy čtrnáctiletou dceru Jindřišku, aby kolo přivedla. Ta kolo skutečně u Baťovy prodejny na hlavní libeňské ulici vyzvedla, což však neuniklo pozornosti dvou žen, Cecílie Adamové (v některých materiálech je uváděno jméno Žofie Čermáková) a Františky Sedlákové, kterým bylo divné, že na panském kole přijel muž a odvádí jej dívka. Domnívaly se, že krvácející muž šel k lékaři a dívka chce panské kolo ukrást. Na otázku, čím je to kolo, Jindřiška odpověděla, že jejího tatínka. Na další otázku obou zvědavých žen, co se stalo tatínkovi, Jindřiška odpověděla: „To ještě nevím“. Pozdější vyšetřování probíhající poté, kdy ženy ze strachu z hrozcích vysokých trestů oznámily policii svoje podezření, ale nikam nevedlo – přestože gestapo předvedlo všechny libeňské dívky inkriminovaného věku, a to včetně Jindřišky Novákové, ženy ji nepoznaly. Nebo nechtěly poznat.

Heydrich bezprostředně po atentátu ještě dvakrát vystřelil po prchajícím Gabčíkovi, záhy jej však přemohla bolest v zádech. Vrátil se ke svému zničenému vozu, kolem kterého se shromáždili šokovaní cestující z tramvaje, z nichž někteří možná už tehdy tušili, že pomsta Němců za atentát bude tvrdá. Byla mezi nimi i bývalá zdravotní sestra Marie Navarová, manželka lékaře pankrácké věznice, která aktivně spolupracovala s odbojem, a díky stykům s jednotlivými členy gestapa se jí dařilo pomáhat některým politickým vězňům v pankrácké věznici. (Za pomoc Heydrichovi dostala finanční odměnu, kterou však věnovala na charitu. Za spolupráci s odbojem byla v roce 1944 nacisty odsouzena do Malé pevnosti v Terezíně, v roce 1948 pak byla znovu, pro změnu komunistickým soudem, odsouzena na 8 let.) Marie Navarová poskytla Heydrichovi první pomoc a zorganizovala jeho odvoz náhodně okolo jedoucí dodávkou řidiče Františka Šitty do pouhých několik set metrů vzdálené nemocnice Na Bulovce. Zde byl Heydrich

vyšetřen a operován jedním z nejlepších německých chirurgů v Praze, profesorem W. Dickem.

Český personál nemocnice byl z péče o Heydricha zcela vyloučen, všichni ostatní pacienti z Bulovky byli přemístěni jinam. Nemocnice se proměnila v tvrdě hájenou pevnost obehnanou drátěnými překážkami, se začerněnými okny a kulometnými hnízdy na střechách. Heydrichovo zranění bylo vážné a během operace mu musela být vyjmuta celá slezina; zprvu se však nezdálo, že by se jednalo o zranění smrtelné.

Pocity zadostiučinění a radosti, které podle dochovaných informací po zprávě o atentátu ovládly Pražany, kontrastovaly se zděšením, šokem a vztekem nacistů. Hitler bezprostředně po atentátu kategoricky požadoval zastřelení deseti tisíc nejvýznamnějších Čechů (tento záměr mu prý rozmluvil K. H. Frank, který argumentoval ztrátou pro Říši cenné pracovní síly a především konstatoval, že po takovém masakru nebude schopen zajistit v protektorátu nezbytný „klid na práci“). Novým zastupujícím říšským protektorem byl jmenován generál policie Kurt Daluege (1897–1946). Státní tajemník K. H. Frank vyhlásil ještě 27. května v Praze a okolí stanné právo s platností od 21:00. Již asi hodinu po atentátu však byla Praha v podstatě neprodyšně uzavřena a byly zahájeny přísné kontroly na silnicích vedoucích z města a na všech nádražích. Začala vlna teroru označovaná jako tzv. heydrichiáda; někdy je toto období označováno jako druhá heydrichiáda, přičemž heydrichiádou první je myšleno stanné právo vyhlášené bezprostředně po příjezdu Heydricha do Prahy v září 1941.

Heydrichiáda

Podle předmětů zanechaných parašutisty na místě atentátu bylo zřejmé, že akci provedli českoslovenští vojáci vyslaní z Velké Británie. V pražských i mimopražských rodinách, jejichž členové odešli do exilu, začaly důkladné prohlídky. Hlídky pročesávaly také obce, města, domy, polnosti, lesy i chatové kolonie. Na 5 000 měst a obcí bylo prohledáno dům po domu, od sklepa po půdu (mj. tak bylo nalezeno několik uprchlých válečných zajatců a ukrývajících se Židů). Zatýkalo se a následně popravovalo pro sebemenší podezření, za vtipy o atentátu, nebo dokonce i za pouhý náznak souhlasu s atentátem.

Obyvatelům bylo rozhlasem i v novinách soustavně vyhrožováno, že kdo pomáhá atentátníkům nebo o nich něco ví a neoznámí to, bude zastřelen s celou rodinou. Německá odhodlanost výhrůžky splnit přitom byla denně dokládána seznamy popravených, které byly zveřejňovány v tisku, rozhlase, hlášením z protipožárních hlásičů

a prostřednictvím plakátových výlepů. Dne 30. května 1942 byla na bývalé vojenské střelnici v pražských Kobylisích vykonána v souvislosti s atentátem na Heydricha první poprava (v době od 30. května do 3. července 1942 zde bylo zastřeleno více než 500 osob). Na pražském Václavském náměstí byly ve výloze prodejny Baťa vystaveny předměty nalezené na místě atentátu, včetně Gabčíkova dámského kola, spolu s výzvou k podání informací a s hrozbou zastřelením, pokud někdo jakékoliv informace zamlčí. Všechna kina v Čechách a na Moravě musela povinně promítat zastrašující pětiminutový německý film o atentátu. Výsledkem všech těchto akcí ale nakonec bylo jen 309 udání, z nichž žádné nikam nevedlo. Nepřihlásili se dokonce ani všichni očití svědci atentátu. Bez úspěchu dlouho zůstala i následně učiněná nabídka vysoké finanční odměny za jakékoliv informace vedoucí k dopadení parašutistů.

Vykonavatelé atentátu byli několik dnů přesvědčeni, že se jim úkol zabít Heydricha nepodařilo splnit. Heydrichův zdravotní stav se dokonce přechodně zlepšil, 4. června 1942 však na následky silné sepsy (způsobené pravděpodobně koňskými žíněmi ze sedadla, se kterými do jeho zad pronikla střepina) zemřel. Viditelně zaskočený Hitler prý po vyslechnutí této zprávy řekl, že Heydrichova smrt představuje pro Říši nenahraditelnou ztrátu. Dne 7. června se uprostřed nacistického teroru v Praze konala smuteční slavnost. O dva dny později v Berlíně proběhl za přítomnosti snad všech významných členů nacistické strany, armády a SS vůbec nejokázalejší pohřeb v dějinách nacistické třetí říše. Dne 10. června 1942 byly na pokyn K. H. Franka (jednal s Hitlerovým souhlasem získaným v den Heydrichova pohřbu) vyhlazeny Lidice s absurdním odůvodněním gestapa, že se v Lidicích schovávají atentátníci a že jim obec pomáhala. Obec s 503 obyvateli byla zcela srovnána se zemí, všichni muži starší patnácti let byli zastřeleni, ženy deportovány do koncentračních táborů, 82 dětí mladších patnácti let bylo zavražděno ve vyhlazovacím táboře Chelmno, 16 dětí (včetně dětí mladších jednoho roku) bylo dáno na převýchovu do německých rodin. Ve stejný den, kdy byly vyhlazeny Lidice, začal také transport terezínských židovských vězňů do vyhlazovacích táborů. Zanedlouho čekal podobný osud jako Lidice také obec Ležáky.

Bezprecedentní teror a krvavé represe, které dával nacistický režim okázale najevo a využíval je k propagandistickým účelům, způsobily obrovský šok a přinesly ohromnou vlnu solidarity s osudem českého národa po celém svobodném světě. Atentát na Heydricha tak výrazně proměnil zejména americké a britské veřejné mínění. Na velkou vlnu sympatií s osudem českého obyvatelstva pak musela reagovat i do té doby váhající britská vláda. Úspěšná akce proti Heydrichovi tak nejenže zbavila svět nebezpečného

zločince a zasáhla nacisty na citlivém místě, ale významně také pomohla naplnit plány československé exilové vlády na obnovení Československa v předmnichovských hranicích. Již 2. července britská vláda ostře odsoudila násilí páchané nacisty na českém lidu a nedlouho poté konečně anulovala mnichovskou dohodu. V září 1942 mnichovskou dohodu anulovala Francie (a v roce 1944 po pádu Mussoliniho režimu také Itálie). Pro Beneše a jeho plány na obnovu Československa tak byl atentát na Heydricha klíčovým politickým úspěchem, byť cena, která za něj byla zaplacená, byla vysoká.

Poslední boj

Vyšetřování atentátu gestapem ani přes brutální výsledky zatčených a zastrasování obyvatelstva po celé tři týdny nikam nevedlo. V německé pasti, ve kterou se po atentátu na Heydricha změnila Praha, přitom uvízlo celkem 7 parašutistů ze skupin Silver A, Anthropoid a z výsadků Out Distance, Tin a Bioscop (tři posledně jmenované do protektorátu seskočily v jarních měsících). Rychlé uzavření Prahy německými orgány spolu se skutečností, že ostatní parašutisté pravděpodobně nebyli o plánech na provedení atentátu předem detailně informováni, dostaly parašutisty i odbojáře do těžké situace: Parašutisté Adolf Opálka, Josef Gabčík, Jan Kubiš, Josef Valčík, Josef Bublík, Jan Hrubý a Jaroslav Švarc nestihli opustit hlavní město včas. Po zavedení zesílených policejních kontrol se totiž opuštění Prahy s falešnými doklady zdálo být nemožné (nicméně nemocnému Karlu Čurdovi, členovi výsadku Out Distance, se to podařilo – odjel v horečkách krátce po atentátu z Prahy ke své matce do Nové Hlíny u Třeboně, kde poté zůstal).

Dosavadní úkryty parašutistů v pražských odbojářských bytech vzhledem k prohlídkám samozřejmě nebyly bezpečné. Řešení v podobě relativně bezpečného úkrytu v kryptě pravoslavného chrámu svatých Cyrila a Metoděje (tehdy však byl známější jako kostel sv. Karla Boromejského) v pražské Resslově ulici nabídl Janu Zelenkovi-Hajskému pravoslavný věřící Jan Sonnevend. Učinil tak se souhlasem kaplana Vladimíra Petřeka, děkana Václava Číkla a kostelníka Václava Ornesta; pravoslavný biskup Gorazd, v roce 1987 svatořečený jako svatý Gorazd III., se o ukrývání parašutistů dověděl až po vyhlazení Lidic – také on však s poskytnutím úkrytu souhlasil.

Parašutisté se ve studené podzemní kryptě kostela skrývali již od 28. května 1942, kdy se zde ukryl první z nich Jaroslav Švarc. Ostatní přicházeli postupně, jako poslední pravděpodobně 1. června Josef Gabčík. Podle plánů odbojářů mělo sedm parašutistů v kryptě přečkat nejhorší dobu a poté měli být tajně převezeni na venkov.

Vojtěch Fišer, Jakub Tvrdlík a Jiří Panzer

Petr Reif, Jakub Albrecht a Gabriela Míčová

Plán však nakonec nevyšel – přestože byl úkryt v kryptě poměrně bezpečný a teoreticky se v něm parašutisté mohli skrývat dlouhou dobu, zasáhla do dalšího vývoje zrada.

Dne 16. června 1942 se pražskému gestapu přihlásil parašutista Karel Čurda (1911–1947), člen československé paradesantní skupiny Out Distance. Tomuto spolubojovníkovi Gabčíka, Kubiše a dalších parašutistů, se kterými byl v kontaktu a setkával se s nimi i se členy odboje v konspiračních bytech, se sice podařilo z Prahy krátce po atentátu uniknout, zároveň se však ocitl bez kontaktu na své spolubojovníky. Navíc udělal hrubou chybu, před kterou byli všichni parašutisté během výcviku důrazně varováni: Kontaktoval svoji rodinu a ukryl se u své matky. Přechkal zde neodhalen několik domovních prohlídek a denně byl vystaven nacistické propagandě a výhrůžkám, které v něm vyvolaly strach nejen o vlastní život, ale i o osud jeho příbuzných. Dozvěděl se o vyhlazení Lidic i o vyhlášené „amnestii“ (doprovázené ovšem hrozbou dalšího vystupňování teroru, pokud nebudou parašutisté nalezeni), která byla příslibena každému, kdo v době od 12. do 18. června 1942 úřadům poskytne informace vedoucí k dopadení atentátníků, a která se týkala i případných viníků a spoluviníků. Vystrašený Čurda se pokusil kontaktovat policejní orgány již 13. června 1942, kdy odeslal anonymní udání četnické stanici v Benešově. Vedle slibu beztrestnosti pro informátora a jeho rodinu pro něj zřejmě byla silnou motivací i finanční odměna, nyní již ve výši dvaceti milionů protektorátních korun.

První pokus o udání zůstal bez odezvy, ale Čurda zřejmě nedokázal čelit prosbám své matky a sourozenců, aby nebezpečnou situaci nějak vyřešil. Vydal se proto do Prahy, kde se pokusil vyhledat své spolubojovníky nebo najít bezpečný úkryt – ani jedno se mu ale nepodařilo. Zoufalý a bezradný odešel kolem poledne 16. června z bytu manželů Svatošových v Melantrichově ulici, kde marně hledal záchranu nebo informace o úkrytu ostatních parašutistů (Svatošovi o kryptě nevěděli). Tehdy dospěl k osudovému rozhodnutí a přihlásil se na gestapo přímo v jeho sídle v Petschkově paláci (dnes zde sídlí Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR). Tam jeho příchod vzbudil senzaci: do té doby totiž gestapo o atentátnících a jejich pomocnících z řad odboje nevědělo prakticky vůbec nic. Karel Čurda v Petschkově paláci rozkryl celou síť odboje, o které věděl, a sdělil veškeré informace, které měl k dispozici. Zachránil tak sice sebe a svoji rodinu a získal nemalé finanční prostředky, ale vydal na smrt stovky jiných.

Okamžitě začala další velká vlna zatýkání, nyní přesně zacílená na adresy a osoby, které udal Karel Čurda. Někteří odbojáři byli na své odhalení a příchod gestapa připraveni a ukončili své životy raději sami (sebevraždou prudkým jedem tak učinili při

zatčení Jan Zelenka-Hajský a Marie „teta“ Moravcová), jindy je čekalo kruté mučení. Ani přes brutální výslechy desítek zatčených se však gestapu dlouho nedařilo zjistit, kde se parašutisté ukrývají – tuto klíčovou informaci získali až po mnohahodinovém mučení sedmnáctiletého Vlastimila Moravce (1921–1942) zvaného Aťa, který o úkrytu parašutistů prý promluvil poté, co byl mučiteli opit a bylo mu ukázáno tělo jeho mrtvé matky. Informace o úkrytu byla později potvrzena také jinými mučenými vězni.

Dne 18. června 1942 brzy ráno byl chrám sv. Cyrila a Metoděje obklíčen 757 příslušníky jednotek SS a čtyřiceti příslušníky gestapa. Jim se na chóru barokní chrámové lodi chystala čelit trojice parašutistů ve složení Jan Kubiš, Adolf Opálka a Josef Bublík (ostatní čtyři parašutisté byli ukryti v kryptě – trojice na chrámovém kůru byla hlídkou). Ve 4:15 ráno začal první útok německých jednotek, který byl palbou parašutistů odražen. Následovaly další a další útoky dvacetičlenných skupin útočníků, které byly znovu a znovu odráženy. Přestože byli parašutisté vybaveni pouze pistolemi (a možná několika málo granáty) a měli k dispozici jen značně omezené množství munice, trvaly přestřelky mezi dobře vycvičenými a výhodně rozmístěnými třemi obránci a německou přesilou asi dvě hodiny (dílem proto, že v kostele nemohli útočníci využít svou početní převahu, dílem kvůli nesmírné statečnosti, výcviku a odhodlání tří obránců a částečně proto, že zprvu chtěli Němci získat parašutisty živé). Boj v chrámové lodi skončil teprve ve chvíli, kdy obráncům začala docházet munice a kdy byli dva z nich vážně zraněni. Adolf Opálka si po statečném boji prostřelil hlavu, když předtím požil silný jed. Josef Bublík, těžce zraněný na nohou střepinami z granátu, se střelil do hlavy a zemřel po převozu do nemocnice v Podolí. V boji těžce zraněný Jan Kubiš ztratil vědomí ještě předtím, než stihl ukončit svůj život, zemřel však rovněž během převozu do nemocnice.

Střelba v chrámové lodi sice skončila, v kryptě se však stále skrývali další čtyři parašutisté – mezi nimi i druhý vykonavatel atentátu na Heydricha Josef Gabčík. Slyšeli střelbu a výbuchy granátů nad svými hlavami a zřejmě se pokoušeli prorazit zeď do kanalizace, kterou doufali uniknout. Němci podle všeho neměli o existenci krypty tušení a po skončení boje v chrámové lodi se domnívali, že všichni parašutisté jsou po smrti. Jak došlo k odhalení úkrytu s dalšími parašutisty, není jasné: podle jedné z verzí gestapo přivedl na stopu nešťastnou náhodou čtvrtý pánský kabát nalezený za ikonostasem či na empoře, který gestapu napověděl, že se v kostele skrývá ještě nejméně jeden další parašutista. Podle jiné, pravděpodobnější verze je na stopu přivedl Karel Čurda, který pozornost gestapa vzbudil tím, že nepoznal Josefa Bublíka (v Praze se s ním nesetkal a z Velké Británie jej neznal), čímž gestapo přivedl na myšlenku, že československých

parašutistů je víc než předpokládali a že mohou být rovněž ukryti v kostele. V každém případě byla existence krypty se zbývajících parašutisty gestapem odhalena a přestřelky se v chrámu rozhořely znovu. Neúspěšné pokusy esesáků dobýt podzemní kryptu skrz původní malý otvor v podlaze chrámu byly střídány stejně neúspěšnými výzvami adresovanými parašutistům a vyzývajícími je ke kapitulaci. Na nátlak esesáků byli k těmto výzvám donuceni kaplan Vladimír Petřek i Karel Čurda. Ten se údajně ke svým někdejšími spolubojovníkům obrátil slovy: „Kamarádi, vzdejte se, nic se vám nestane. Mně se taky nic nestalo.“ Na výzvy ke kapitulaci parašutisté opakovaně odpověděli voláním: „Jsme Češi. Nevzdáme se. Nikdy!“

Útočníci poté přistoupili ke změně taktiky. Nejprve se pokusili atentáčníky „vykouřit“ granáty se slzným plynem vyhazovanými do krypty větracím otvorem vedoucím z Resselovy ulice, parašutisté ale vždy dokázali plynové granáty (a také improvizované „Molotovovy koktejly“) házet zpět na ulici a zahánět tak útočníky. Zmatek do řad obláhatelů krypty vnášeli i střelbou z pistolí. Poté, kdy na rozkaz okupantů na místo dorazil český hasičský sbor, byl zahájen pokus zaplavit kryptu vodou. Ani tyto pokusy však nebyly úspěšné, protože parašutistům se opakovaně dařilo hadice s vodou vyrážet větracím otvorem zpět na ulici pomocí železného žebříku. Poté, kdy žebřík parašutistům vyrvali z rukou aktivní členové hasičského sboru, se však už nedalo dalšímu úsilí obláhatelů čelit. Voda však díky existenci starého barokního odvodňovacího systému stoupala jen pomalu, proto byl i tento pokus po čase zastaven.

Obláhatelé poté přikročili k jinému plánu: útoku dovnitř krypty vedenému ze dvou stran zároveň. Při důkladné prohlídce kostela totiž zjistili, že vedle malého vchodu ve stropě krypty, kudy byly vedeny první útoky obláhatelů, existuje na protilehlé straně ještě další (starý a od doby, kdy byly v kryptě ukončeny pohřby, již nepoužívaný) a větší vchod opatřený schodištěm, nyní pevně zakrytým velkým kamenným blokem. Ve chvíli, kdy byl tento druhý vchod do podzemí pomocí výbušnin obláhateli proražen, začal německý útok do nitra krypty. Z podzemí se však ozvaly čtyři výstřely – všichni čtyři parašutisté zemřeli zřejmě posledními náboji, které jim zbyly. Těla mrtvých parašutistů byla vystavena na chodníku před kostelem, kde je identifikovali svědci. Byli mezi nimi také Karel Čurda a Viliam Gerik (1920–1947), parašutista slovenského původu, který se v dubnu 1942 dobrovolně vydal policii a sdělil jí informace o parašutistech a jejich výcviku; do příprav atentátu na Heydricha však zasvěcen nebyl.

Celkem 261 osob (126 mužů a 135 žen) zatčených ve spojitosti s atentátem na Heydricha, většinou odbojářů pomáhajících parašutistům, jejich rodinných

příslušníků a rodin parašutistů, bylo popraveno střelou do týla (nebo zabitím v plynové komoře – informace se v pramenech různí) dne 24. října 1942 v koncentračním táboře Mauthausen. Další popravy osob zatčených v souvislosti s atentátem na Heydricha proběhly v Mauthausenu 26. ledna 1943 a 3. února 1944, kdy zde byl popraven jeden z představitelů odbojové organizace Jindra, funkcionář Sokola a mezinárodně uznávaný olympionik, František Pecháček. Počet osob popravených v Mauthausenu v přímé souvislosti s atentátem na Heydricha dosáhl čísla 294, celkově bylo za účast na atentátu a pomoc parašutistům popraveno v Praze, Brně a Mauthausenu asi 1327 Čechů. Osob české národnosti postižených nacistickými represemi (popravených, uvězněných a deportovaných do koncentračních táborů) bylo během heydrichiády asi patnáct tisíc. Vzhledem k tomu, že součástí odboje byli často bývalí českoslovenští vojáci z povolání, má naše země podobné nebo i vyšší ztráty padlých důstojníků jako země, které se s Němci utkaly přímo na bitevním poli.

294 statečných

Inscenace hry Tomáše Dianišky *294 statečných*, uvedená sedmdesát osm let po historických událostech, je vůbec prvním českým „celovečerním“ divadelním dílem, které se atentátu na Heydricha podrobně věnuje. V roce 1949 byla na scéně Slovenského národního divadla v Bratislavě sice uvedena v době premiéry kontroverzně přijatá hra slovenského autora židovského původu Leopolda Laholy *Atentát*, která byla v roce 1969 zfilmována pod názvem *Od štvrtka do zmrtvýchvstania*. V českém divadle však žádná hra na toto téma zatím (s výjimkou scénického čtení textové koláže s názvem *24. října 1942* královehradeckého Divadla Drak) uvedena nebyla.

Hra *294 statečných* z naznačených historických souvislostí přitom vychází pouze volně: Na jejich základě se snaží zprostředkovat témata, která se zdají být pro dnešní dobu klíčová – témata hrdinství a aktivního odporu proti idejím i režimům, které jsou v principu totalitářské, opírají se o nebezpečnou a cílenou demagogii a populismus, aktivizují nejnižší lidské pudy a zneužívají moc k dosažení svých odporných a zavrženíhodných cílů ohrožujících lidské životy i hodnoty svobody a demokracie. Inscenace se tak snaží činit způsobem, který je blízký jazyku současného divadla a „popkultury“ – a tedy i současnému divákovi zejména mladé a střední generace. Důležitým motivem inscenace *294 statečných* je proto snaha příběhy „velké“ i „malé“ historie týkající se atentátu na Heydricha (včetně situací zcela smyšlených) aktualizovat, a vyjít tak vstříc touze současného diváka po velkých příbězích, hrdinech a činech měnících běh dějin.

Dnešní obliba příběhů o hrdinech a antihrdinech totiž není náhodná: Je přirozenou reakcí na potřebu zejména mladších diváků po hrdinství; přirozenou odpovědí době, která se zdá postrádat skutečně velké výzvy i skutečně velké činy. A jistě je také odrazem romantických představ o statečnosti, chlapství, silném ženství a pozitivním přesvědčení jdoucím až do krajností cti. Příběh operace Anthropoid a československého protinacistického odboje totiž může být viděn jako legenda o tom, jak na první pohled nijak zvlášť nebezpečná hrstka parašutistů a odbojářů zabila temného netvora a potopila dosud zdánlivě všemocné a neporazitelné nacistické impérium. Paralely k hned několika kultovním dílům popkultury, zejména k akčním a dobrodružným filmům, není třeba hledat dlouho, což samozřejmě není náhoda – jde o jeden z příkladů, jak se populární kultura zmocňuje skutečných historických událostí, ale i mýtů a legend, aby z nich znovu udělala příklad hodný následování, posílila určité tendence a vnímání historického a společenského narativu a inspirovala příjemce svých děl příklady hodnými následování (a spolu s nimi ukázala také ty, které jsou hodny opovržení). Případně tak činí proto, aby nabídla nový a nečekaný pohled na historické události s cílem inspirovat současnost a přivést diváky k uvažování o minulosti, „české národní povaze“ a tématu hrdinství jinak a v každém případě barevněji, než jak je dnes zvykem.

V žádném případě tedy inscenaci *294 statečných* nelze vnímat jako dramatické zachycení skutečných historických událostí ani jako dílo zachycující či zpracovávající osudy a činy skutečně žijících osob, aktérů historického dění – tomuto účelu dobře slouží historická i populárně naučná literatura a další materiály, kterých je dnes naštěstí již k dispozici poměrně velké množství. Rozmnožovat tyto historické studie pouhým „divadelním recyklováním“ informací, jež jsou navíc leckdy v obecném povědomí divadelní veřejnosti, by asi nebylo příliš podnětné. Co však naopak inspirativní být určitě může, je současný úhel pohledu na historické děje a jejich aktéry, který pomáhá odhalit souvislosti mající potenciál pojmenovat naši současnou situaci, a odhalit tak důležité analogie, jež mohou být posilující (ale i varovné) i pro náš dnešek. Stejně jako je důležité připomínat osudy osobností, které se navzdory všemu rozhodly za svobodu svou a své země bojovat a které stanuly navzdory všemu na straně vítězů hodni obdivu a nejvyššího uznání. A samozřejmě je důležité nezapomínat také na motivace, činy a osudy těch, kteří stanuli na druhé straně pomyslné barikády.

Inscenace *294 statečných* pracuje metodami aluze a divadelní asambláže, kdy je k původnímu příběhu přidána ještě další, plasticizující, rozvíjející a ozvlášťující vrstva. Historická realita je díky této metodě v hlavních bodech a rysech respektována,

ale zároveň i rozšířena o nový vklad, nové prvky a nové pohledy, které původní historickou realitu autorsky a subjektivně rozvíjejí a obohacují, aby podpořily hlavní téma. Podobným způsobem vlastně pracovaly s historickou materií také největší příběhy lidstva, jež postupem času přešly do podoby mýtů a legend či pohádek. Inscenace chce tímto způsobem upozornit na nesnadnost vynášení rychlých a pohodlných morálních soudů i na skutečnost, že podobně nenávislné, agresivní a totalitní režimy, jako byl ten nacistický, jsou i dnes takřkajíc „při chuti“. Také proto název odkazuje k filmu *Sedm statečných* (a ten zase k filmu *Sedm samurajů*), kde jde v jistém smyslu o podobné téma: zdánlivě bezvýhodný a snad i nesmyslný (a rozhodně v pragmatickém a „realistickém“ smyslu zcela nevýhodný) boj za spravedlnost, svobodu a čest vedený proti všeobecné přesile. A také o snahu hledat odpovědi na otázku, jak vypadá skutečné hrdinství, v jakých situacích se projevuje a zda je vždy na první pohled snadno rozpoznatelné.

Ladislav Stýblo

Za korekturu faktografických informací velmi děkuji panu Zdeňku Špitálníkovi z Vojenského historického ústavu Praha.

„Hejt dneska schytáš skoro za cokoliv. Je potřeba se toho nebát. Je jedna věc, co občas pomáhá, aby člověk nebyl jen zaprdnutý občanek sverepě se držící povinné piety: Vždycky si stačí představit parašutisty a odbojáře, jak poslouchají ty pietní cancy a úplně najednou vidíš Gabčíka, Valčíka a Hrubého, jak vyfouknou kouř z cigára, opření o zed' krypty, a praví: ‚Abyste se z tý piety neposrali.‘ Takže Foldyna v Lidicích a v kryptě v Resslovce, to je pro mě výsměch a neuctivost. Vodička a jemu podobní. To, co děláte vy, je vtipný a dost dobře si dovedu představit, že by se tomu parašutisti zasmáli. Ostatně, oni si ze sebe určitě prdel dělali pořád.“

Z dopisu režisérova kamaráda

JMÉNA 294 STATEČNÝCH

Albrecht Stanislav, Albrechtová Františka, Bauman Břetislav, Baumanová Emilie, Bautz Jindřich, Bautzová Josefa, Bejbl Jan, Bejblová Antonie, Beňo Jan, Beňová Terezie, Bočková Zdeňka, Bondy Alexander, Bondyová Hilda, Bondyová Lydie, Bergauer Vladimír, Bergauerová Markéta, Bergmann Zdeněk, Bradáč Adolf, Bradáčová Marie, Brunclík Emil, Brunclíková Marie, Brych Jan, Brych Josef, Brychová Marie, Brychová Marie, Brychová Božena, Burdová Marie, Čaloun Vladislav, Čalounová-Letenská Anna, Čejka Josef, Černická Marie, Černický Ferdinand, Černický Miloslav, Čiklová Marie, Čuřík Antonín, Čuříková Marie, Drašner František, Drašner František, Drašnerová Vilemína, Dub Karel, Dubová Miloslava, Fafek Petr, Fafková Liboslava, Fafková Liboslava, Fafková Rela, Falta Jaroslav, Falta Jaroslav, Faltová Jarmila, Faltová Eva, Frantová Milada, Frolík Oldřich, Frolíková Barbora, Gruzínová Marie, Hampl František, Hamplová Jiřina, Hanzl Josef, Hanzlová Zdeňka, Hejcmann Jaroslav, Hejcmannová Milena, Hejhal Karel, Hejhalová Kateřina, Hejl František, Hejlová Milada, Heš Jan, Hešová Kateřina, Holznerová Frida, Hošek Vratislav, Hošková Vlasta, Hrdlička Jiří, Hrdličková Aloisie, Hrnčířik Rostislav, Hrnčířiková Božena, Hrušková Anna, Ivanov Antonín, Janeček Josef, Janečková Anna, Jarolím Viktor, Janíková Zdeňka, Jedlan Karel, Jelínek Miroslav, Jelínková Cecílie, Jesenská Žofie, Jesenská Alžběta, Jesenský Jan, Jesenský Jiří, Kaliberová Terezie, Karabel František, Karabelová Jarmila, Karban František, Karban Josef, Karbanová Marie, Khodl Václav, Khodl Václav, Khodlová Emanuela, Klouda Karel, JUDr., Kloudová Marie, Kotrbová Marie, Kolařík Josef, Kolaříková Marie, Kolda Josef, Koudela Josef, Koudelová Josefa, Koudelová Věra, Kovárníková Marie, Král František, Král Václav, Králová Helena, Králová Karolína, Králová Pavla, Krzák Severin, Křovák Antonín, Křováková Marie, Kubice Bedřich, Kubicová Marie, Kubiš František, Kubiš Jaroslav, Kubiš Rudolf, Kubišová Jitka, Kubišová Marie, Kubišová Marie, Kubišová Vlasta, Kučera Bohuslav, Kučera Vojtěch,

Kučerová Marie, Kučerová Věnceslava, Kučerová Věra, Kuthan Antonín, Kuthanová Barbora, Lapeš Jan, Liška Josef, Lišková Anežka, Lišková Aloisie, Löbl Miloslav, Löblová Irena, Löblová Věra, Lohniský Ladislav, Lohniský Leopold, Louda Karel, Loudová Marie, Lyčková Františka, Malinová Anna, Mareček Václav, Marečková Libuše, Marečková Marie, Maruščáková Anna, Miniv Alexander, Minivová Marie, Moravec Alois, Moravec Miroslav, Moravec Vlastimil, Moravcová Anna, Mühlmannová Helena, Münzberger František, Münzbergerová Anastázie, Münzbergerová Miloslava, Münzbergerová Helena, Nitka Josef, Nitková Anna, Novák František, Novák Václav, Novák Václav, Nováková Anna, Nováková Jindřiška, Nováková Marie, Nováková Miroslava, Novotný Jan, Oktábec Antonín, Oktábcová Vlasta, Ondrák Cyril, Olšanský Karel, Opálková Marie, Opička Antonín, Ornest Václav, Ornestová Františka, Ornestová Miluše, Ort Vladimír, Paková Zdeňka, Paleček Jiří, Pavlík Karel, Pecháček František, Pecháčková Emilie, Pechman Jaroslav, Pechmanová Marie, Piskáček Jaroslav, Piskáček Miroslav, Piskáčková Antonie, Pelčák Bohumil, Pelcák František, Pelčáková Marie, Pleskot Jiří, Pleskotová Eliška, Pokorný Václav, Poláková Alžběta, Pouznar Antonín, Pouznavá Zdeňka, Pravec Rudolf, Pravcová Františka, Procházka Jaroslav, Procházková Eliška, Rebec Augustín, Rebcová Božena, Říha Václav, Ruta Jiří, Ruta Václav, Rutová Marie, Ryšavý Josef, Ryšavá Ludmila, Sedlák Karel, Sedláková Soňa, Silovský František, Sívek František, Sívková Františka, Slaviček František, Slaviček Otakar, Slavičková Ludmila, Slavičková Marie, Smrž Jaroslav, Smržová Jarmila, Sobek Soběslav, Sobková Marie, Sonnenvendová Marie, Soukupová Ludmila, Starý Jaroslav, Stará Marie, Stehlíková Anna, Strnad Bohuslav, Strnadová Marie, Svatoš František, Svatoš Josef, Svatoš Rudolf, Svatošová Marie, Svatošová Marie, Svěrák Karel, Svěrák Karel, Svěráková Iris, Svěráková Marie, Svoboda Jan, Sysel Jan, Syslová Božena, Šašková Gerdruda, Šebesta Karel, Šebestová Marie, Šedová Helena, Šenold Augustin, Šenoldová Alžběta, Šilar Bedřich, Šilarová Marta, Šmakal František, Šmakalová Ivana, Šourek Jan, Špinarová Julie, Šrámek Leopold, Šrámková Anna, Šulc Václav, Šulcová Jaroslava, Šustr Vladimír, Trojan František, Trojanová Anna, Trojánec Jaroslav, Václavík Jan, Valčík Alois, Valčík Antonín, Valčík Emil, Valčík Jan, Valčíková Anna, Valčíková Anna, Valčíková Veronika, Valčíková Ludmila, Valenta Jaroslav, Valter Antonín, Valterová Marie, Vaněk Ludvík, Vaňková Josefa, Včelák Jan, Včeláková Jitka, Vejvodová Helena, Vejvodová Marie, Vicherková Božena, Vojtíšek Adolf, Vojtíšek Jan, Vojtíšek Jan, Vojtíšková Božena, Vojtíšková Božena, Vojtíšková Kristína, Vyhnis Vladimír, Vyhnisová Anna, Vykouk Pravoslav, Vykouková Pavla, Weiss Karel, Zajíčková Anežka, Zemánek Josef, Zelenková Františka, Zeyval František, Zeyvalová Božena

Jakub Tvrdlík, Jiří Panzner a Tereza Dočkalová

Vojenský historický ústav Praha
Národní památník hrdinů heydrichiády
Resslova 9a, Praha 2

úterý – neděle
9.00 – 17.00 hod

Rezervace vzdělávacího programu
pro školní skupiny: **www.vhu.cz**

VSTUP ZDARMA

Užijte si
jedinečný zážitek

Crestyl

Nalad'te se na Prahu

Hity — Doprava — Informace

dab+
Více rádia

Rádio Praha
Český rozhlas

FM 107.1

PP

DIVADLO
POD PALMOVKOU

Zřizovatel

Ředitel: MICHAL LANG

Divadlo pod Palmovkou
Zenklova 34
Praha 8
180 36

Dekoraci vyrobil
Speciální kostýmy ušily:
Šéf umělecko-technického provozu
Lighting design
Světla
Video
Zvuk
Gardetoba
Rekvizity
Masky a vlásenky
Jevištní mistr
Jevištní technika

COM-PARS, s. r. o.
Anna Říhová a Alena Mocová
Libor Michvocík
David Janeček
Ivo Cilich, David Šiman, Adam Čejka
Daniel Jílek, David Šourek
Martin Med, Přemysl Ondra, Jan Rýdl
Štěpánka Čechová, Ilona Hoferová, Hana Rohlederová, Eva Staňková
Eva Otmar, Vendula Šestáková
Vladimíra Brabcová, Elen Burianová
Miroslav Hora
Michal Bořický, Tomáš Bukovský, Jaroslav Grus, Adam Horáček,
Křtián Kazický, Ladislav Peroutka, Jan Procházka, Vladimír Vilda

**Děkujeme Petru Cífkovi a serveru MovieZone.cz za prvotní inspiraci, Vratislavu Hanzlíkovi za zasazení tématu do kontextu doby a Raile Hlavsové za poutavé exkurze po místech činu.
Za spolupráci děkujeme Ondřeji Hnátovi.**

V inscenaci jsou použity krátké citace z pohádky Josefa Kainara a K. J. Erbena *O Zlatovlásce*, z písně Karla Kryla *Marat ve vaně*, z rozhlasového skeče Jana Wericha a Jiřího Voskovce z července 1942, z rozhlasové reportáže Františka Kocourka z 19. března 1939, z projevu Emanuela Moravce z června 1942.

Závěrečnou skladbu *294 statečných* autora Mateje Šteska nazpíval sbor Cantoneta Praga (www.cantonetapraga.cz).

Hudba je užitá na z.kladě licence OSA: Jean Lenoir – *Parlez-moi d' amour*, Jon Bon Jovi – *Blaze of Glory*, Jára Beneš, Ladislav Kořínek – *Přednosta stanice*, Julius Kalaš, Karel Hrnčíř – *Náměsíčník*, Leopold Korbař, Jaroslav Moravec – *Hm – Hm!*, Jiří Bulis – *Nekonečný valčík*.

Program ke 432. premiéře Divadla pod Palmovkou a 1. inscenací 73. divadelní sezony 2020/2021 připravili:
Redakce a texty: Ladislav Stýblo • Grafická úprava a sazba: Martin Ponec • Fotografie na obálce: David Turecký • Fotografie: Martin Špelda (2025) a Roman Dobeš (2020) • Korektury textu: Pavla Březinová a Zdeněk Přidal • Dotisk 2025

